**Eduskunnan talousvaliokunta**
E 180/2022 vp ja E 13/2023vp

Elinkeinoelämän keskusliitto (EK) kiittää mahdollisuudesta antaa kirjallinen lausunto ja tulla kuulluksi EU:n strategista autonomiaa koskevasta perusmuistiosta (E 180/2022 vp) sekä komission tiedonantoa taloudellisen turvallisuuden strategiasta (E 13/2023vp).

## 1. Taloudellisen turvallisuuden strategia

*EK suhtautuu positiivisesti siihen, että EU pyrkii vahvistamaan taloudellista kriisinsietokykyään* sekä omaa asemaansa suurvaltapoliittisessa kilpailussa kriittisten teknologioiden ja investointien suhteen. Yritysten vakaan liiketoimintaympäristön takaamiseksi on tärkeää, että EU kykenee minimoimaan vastaavanlaisten ulkoisten shokkien vaikutukset *Euroopassa.*

### Kansainväliset kumppanuudet

EK pitää hyvänä, että komission tiedonannossa painotetaan sääntöpohjaisen kansainvälisen kaupan tärkeyttä sekä WTO:n roolia kauppapolitiikassa. Komission tiedonannossa esitetään laajasti kansainväliset kumppanuudet, joka käsittää niin vapaakauppasopimukset, taloudellisten kumppanuuksien sopimukset, kumppanuudet liittyen kriittisiin raaka-aineisiin sekä sopimukset liittyen digitalisaatioon. Kauppapoliittisissa suhteissa keskeisessä roolissa on yhteistyö samanmielisten maiden kanssa. Komissio nimeää tällaisiksi maiksi esimerkiksi G7-maat, Intian ja Japanin sekä keskeisiksi EU-instrumenteiksi esimerkiksi Global Gateway –aloitteen sekä kriittisten raaka-aineiden yhteistyöryhmän.

*EK:n mukaan on tärkeää, että EU edistää kauppapoliittisia suhteitaan mahdollisimman laajasti* eri partnereiden kanssa. Kansainvälisen kilpailun kiristyessä ja markkinoiden jakautuessa valitettavasti erilaisiin kauppablokkeihin eri maat haluavat syventää strategisia kumppanuuksiin toisten maiden kanssa muun muassa kriittisen teknologian ja raaka-aineiden saatavuuden varmistamiseksi.

EK:n mielestä olisi elintärkeätä, että myös EU pärjäisi tässä strategisten kumppanuuksien vahvistamisessa. Käytännössä tämä vaatisi, että EU pystyy solmimaan uusia kauppa- ja kumppanuussopimuksia nykyistäkin tehokkaammin ja nopeammin. Näissä muuttuneissa olosuhteissa EU:n on tarkoin harkittava, miten sopimusten sisältöä ja voimaansaattamismenettelyä uudistaen näitä EU:n strategista kilpailukykyä vahvistavia kauppa- ja kumppanuussopimuksia saadaan aikaiseksi. Muutoin on vaarana, että EU:n painoarvo maailman kaupassa pienenee.

Komission tiedonannossa ei tunnusteta monenkeskisten kauppasopimusten potentiaalia. EK:n mielestä EU:n tulisi tunnustaa kahdenkeskisten vapaakauppasopimusten rinnalla monenkeskiset, alueelliset vapaakauppasopimukset, esimerkiksi Etelä ja Keski-Aasian maiden kanssa.

Komission tiedonannon painopiste tulevien toimien osalta on rajoittavissa kauppapoliittisissa toimissa. Mahdollisia tulevia toimenpiteitä ovat esimerkiksi vientirajoitukset strategisten teknologioiden saralla sekä tiukemmat investointien seulonnat unioniin ja uniosta suuntautuvien

investointien osalta. *EK:n näkemyksen mukaan toimenpiteiden ei tule mennä pidemmälle kuin mikä on välttämätöntä EU:n kriisinsietokyvyn varmistamiseksi*.

Komissio tarkastelee myös mahdollisuutta esittää instrumenttia, joka sisältäisi myös EU:sta ulkomaille suuntautuvien investointien seulonnan. *EK suhtautuu varauksellisesti kyseisen instrumentin käyttöön, mikäli se soveltaminen poikkeaa jäsenmaittain ja voi johtaa epäterveisiin rajoitustoimiin.*

Komission on määrä myös yhdessä jäsenmaiden kanssa asettaa vientirajoitteita keskeisille teknologioille. Vientirajoitteiden toimeenpano olisi kuitenkin täysin jäsenmaiden toimivallan piirissä. Tällä on todennäköisesti yritetty lieventää jäsenmaiden huolta siitä, että vientirajoitteet vahingoittaisivat jäsenmaiden kauppapoliittisia suhteita etenkin Kiinaan. Vientirajoitteiden asettaminen on myös sensitiviinen siinä mielessä, että jotkin jäsenmaat ovat sanoneet sen lukeutuvan jäsenmaiden toimivallassa olevan ulko- ja turvallisuuspolitiikan piiriin*. EK:n mielestä vientirajoitustenkin osalta olennaista on mahdollisimman yhdenmukaiset ja johdonmukaiset tulkinnat, jotka eivät kohtele ristiriitaisesti eri EU-maista olevia yrityksiä ja jotka eivät saa johtaa epäterveisiin rajoitustoimiin.*

Komissio aikoo uudelleen tarkastella jäsenmaiden kanssa kaksikäyttötuotteiden vientirajoitusten lainsäädännöllistä kehikkoa (EU's Regulation on dual-use export controls). Komissio ehdottaa kaksikäyttötuotteiden vientirajoitusten revisiota vuoden 2023 loppuun mennessä. Komissio lisäksi kehottaa jäsenmaita laittamaan asetuksen toimeenpanemaan olemassaolevan lainsäädäntökehikon täysimittaisena. *EK pitää tärkeänä, että myös kaksikäyttötuotteiden osalta vientirajoituksia koskeva sääntely ja sitä koskevat tulkinnat ovat johdonmukaiset ja niitä sovelletaan tasapuolisesti yrityksen kotimaasta riippumatta.*

**Kilpailukyvyn vahvistaminen**

*EK pitää hyvänä, että komission tiedonannossa korostetaan EU:n sisämarkkinoiden roolia EU:n kilpailukyvyn vahvistamisessa.* Keskeisiksi toimenpiteiksi identifioidaan EU:n teollisuusstrategian suojakeinot taloudellisten riskien minimoimiseksi. Komission nimeämiä tulevia toimenpiteitä Euroopan kilpailukyvyn vahvistamiseksi ovat muun muassa pääomamarkkinoiden integraation loppuun vieminen sekä komission 20.6.2023 ehdottama STEP-aloite. Vahva EU-talous vahvistaa myös EU:n vipuvoimaa globaalilla areenalla sekä mahdollistaa esimerkiksi EU:n kykyä asettaa globaaleja standardeja strategisten teknologioiden saralla.

Komission ehdottamat toimenpiteet pohjautuvat jo voimassa oleville tai valmisteilla oleville EU-aloitteille. Tällaisia EU-toimia ovat esimerkiksi vihreän ja digitaalisen siirtymän rahoittaminen NextGenerationEU:n välityksellä, mikrosiruasetus sekä komission ehdotukset kriittisistä raaka-aineista ja eurooppalaisesta nettonollateollisuudesta. *EK:n näkemyksen mukaan komission tulisi lisätä kilpailukykyä edistävien toimien painoarvoa taloudellisen turvallisuuden strategian jatkotoimissa.*

EU:n kilpailukyvyn varmistamisessa keskeisessä roolissa näyttelee myös kunnianhimoinen TKI-politiikka. Komission tiedonannossa tunnustetaan teknologisen edelläkävijyyden merkitys EU:n taloudellisen turvallisuuden varmistamisessa. Komission ehdottamat toimenpiteet kuitenkin keskittyvät pääasiallisesti suojaaviin toimiin, kuten teknologiavakoilun ennaltaehkäisyyn. *EK*

*painottaa, että kunnianhimoinen TKI-politiikka tulee tunnustaa laajemmin yhtenä osana EU:n taloudellista turvallisuutta ja kilpailukykyä.* EU:n asettaa tavoitteekseen nostaa TKI-rahoitustaan vastaamaan 4 prosenttia EU:n BKT:sta sekä edistää konkreettisin toimenpitein yleiseurooppalaisia tutkimus- ja tuotekehitysprojektien toteutumista. EU:n tulisi edistää myös aktiivisempaa yhteistyötä yksityisen sektorin ja tutkimuslaitosten välillä. *EK:n mielestä muutoin keskeisimmät keinot sisämarkkinoiden eheyttämiseksi ovat selkeät takarajat valtiontukipoikkeuksien soveltamiselle, investointien edistäminen säännös- ja toimintaympäristöä kehittämällä ja osaajien saatavuudesta huolehtiminen.*

**Teknologiaturvallisuus ja teknologiavuoto**

Komission mukaan teknologinen edelläkävijyys on keskeisessä roolissa EU:n taloudellisen turvallisuuden varmistamisessa. Komissio korostaa sellaisten toimenpiteiden tärkeyttä, jotka ennaltaehkäisevät kolmansien maiden epärehellisiä aikomuksia TKI-yhteistyössä. Komissio aikoo ehdottaa jatkotoimenpiteitä “Tackling Foreign R&I Interference” -työkalupakin suhteen. Tällä komissio pyrkii vahvistamaan työkalupakissa ehdotettujen toimenpiteiden riittävää toimeenpanoa etenkin taloudellisen turvallisuuden kannalta keskeisten teknologioiden saralla.

## 2. EU:n strategista autonomiaa koskeva perusmuistio

EK:n näkemykset yksittäisiin aloitteisiin, jotka ovat osana perusmuistiota, on esitetty erillisissä lausunnoissa.

*EK pitää hyvänä, että perusmuistiossa on tunnistettu, ettei strategisen autonomian vahvistaminen unionissa ole ainoastaan reagointia ajankohtaiseen tilanteeseen vaan EU:n toiminnan pitkän aikavälin suunnittelusta ja varautumisesta.* Unionitasolla on tärkeää, että sen kykyä toimia itsenäisesti vahvistetaan ja haitallisia riippuvuuksia vähennetään. *EK yhtyy perusmuistiossa esitettyyn näkemykseen siitä, että unionin strategisen autonomian on perustuttava reilulle kilpailulle ja unionin omien vahvuuksien kehittämiselle.*

*EK kannattaa perusmuistiossa esitettyä näkemystä siitä, että on tarpeellista arvioida sitä miten EU:n kilpailukyky voidaan turvata tulevaisuudessa ja välttää investointien suuntautuminen unionin ulkopuolelle. EU:n kilpailukyvyn kannalta on tärkeää huolehtia ympäristöstä, joka kannustaa puhtaan energian investointeihin, raaka-aineverkostojen moninaistamiseen sekä teollisuuden ja palvelusektorin uudistumiseen erityisesti datatalouden valmiuksien osalta. Euroopan kilpailukyvyn rakentaminen ei lyhyelläkään aikavälillä voi perustua jäsenvaltioiden väliseen kilpailuun valtiontuista. EK:n näkemyksen mukaan on tärkeää, että nyt voimassa olevia joustoja valtiontukisääntelyyn ei jatketa sovitun määräajan jälkeen.* Euroopan strategista autonomiaa tulee rakentaa toimivalla sisämarkkinapolitiikalla ja avoimella kauppapolitiikalla, joiden avulla voidaan varmistaa unionin strateginen kilpailukyky geotalouden murroksessa.

Kunnioittavasti,

Päivi Wood, johtava asiantuntija, Elinkeinoelämän keskusliitto